

„Unia, której możemy zaufać”

Wnioski EAPN do strategii UE od 2010 r.

Opracowane przy udziale grup roboczych ds. integracji społecznej, zatrudnienia i funduszy strukturalnych.

Bruksela, 15.06.2009 r.

Wprowadzenie

Niniejszy dokument został pierwotnie opracowany jako dokument do dyskusji przygotowawczej przez seminarium EAPN „2010 and Beyond”, które odbyło się w Brukseli 29.05.2009 r. z udziałem grup roboczych EAPN ds. integracji społecznej, zatrudnienia i funduszy strukturalnych oraz uczestników z zewnątrz. Dokument określa propozycje EAPN dotyczące strategii UE po 2010 r. w oparciu o obecne stanowisko EAPN, debaty grup roboczych EAPN i wnioski z Ósmych Europejskich Spotkań Osób Dotkniętych Ubóstwem, które odbyły się w maju br. w Brukseli. Wnioski ze Spotkań Osób Dotkniętych Ubóstwem i wyniki debaty grup roboczych EAPN wykorzystano, by sfinalizować pierwszą wersję dokumentu, który następnie został poddany dyskusji na walnym zgromadzeniu EAPN 13.06.2009 r. w Wiedniu. Obecnie EAPN we współpracy z Platformą Socjalną tworzy manifest [Spring Alliance](#), organizacji skupiającej m.in. Europejskie Biuro Ochrony Środowiska (EEB) i Europejską Konfederację Związków Zawodowych (ETUC), w celu pogłębienia propozycji zrównoważonej wizji Europy i strategii dla Unii Europejskiej. Ta wersja manifestu, ciesząca się całkowitym poparciem EAPN, zostanie opublikowana we wrześniu.

EAPN pragnie podziękować grupom roboczym ds. integracji społecznej, zatrudnienia i funduszy strukturalnych, a także uczestnikom seminarium i walnego zgromadzenia EAPN za ich wkład w tworzenie stanowiska EAPN.

Niniejszy dokument skierowany jest głównie do osób podejmujących decyzje na szczeblu UE (członków Komisji Europejskiej, Rady i Parlamentu Europejskiego) i dotyczy działań na szczeblu UE, których wprowadzenie w życie będzie zależeć od państw członkowskich.

Co sądzimy

Sprostac̄ wyzwaniu 2010 r.

Rok 2010 to moment kluczowy dla Unii Europejskiej. Rok ten jest jednocześnie Europejskim Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym oraz datą wyznaczoną przez strategię lizbońską w 2000 r. jako termin wywarcia zdecydowanego wpływu na wyeliminowanie problemu ubóstwa. To najlepszy moment, by ocenić, w jakim stopniu Unii Europejskiej udało się wyeliminować ubóstwo i wykluczenie społeczne, jak dalece strategia na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz Europejska Strategia Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej (Socjalna OMK¹) okazały się skutecznymi instrumentami, a także jakie zmiany należy poczynić na rzecz postępu w sferze polityki socjalnej.

---

¹ Europejska Strategia na rzecz Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej często określana jest mianem Socjalnej Otwartej Metody Koordynacji (OMK). Otwarta Metoda Koordynacji to metoda soft law, promująca wymianę i

Model gospodarczy, który nie może zapewnić wszystkim dobrobytu

Kryzys gospodarczy stawia nas przed nowymi pytaniami. Istnieje ryzyko, że kolejne grupy osób popadną w ubóstwo, szczególnie z powodu utraty pracy, mieszkań i wpadnięciu w spiralę zadłużenia. Sytuacja osób już żyjących w ubóstwie również może się pogorszyć z powodu deficytu w finansach publicznych, spowodowanego niższymi wpływami z podatków i koniecznością subwencjonowania banków. Braki te prawdopodobnie będą uzupełniane przez cięcia finansowania usług socjalnych. Kryzys nie tylko ujawnił ryzyko nieuregulowanego rynku finansowego, ale i podstawową słabość modelu promującego wzrost gospodarczy i konsumpcjonizm kosztem spójności społecznej. Konkurencja i zasada rynku wewnętrznego były przez lata nietykalne kosztem obrony praw podstawowych, zaś wzrost wcale nie zaowocował zmniejszeniem wymiaru ubóstwa, a tylko zwiększył nierówności pomiędzy regionami i przepaść między biednymi i bogatymi. Nierówność stała się główną siłą napędową niezrównoważonej i niestabilnej gospodarki światowej.

Koniec z dotychczasową gospodarką – pora na zmiany

Kryzys zwiększył znaczenie niektórych wyzwań stojących przed UE, ale także stał się okazją do stworzenia nowej wizji Unii i jej znaczenia w świecie. Niski wskaźnik uczestnictwa w ostatnich wyborach do parlamentu europejskiego i wybór deputowanych o poglądach antydemokratycznych, a niekiedy wręcz jawnie rasistowskich, jest naszym wielkim zmartwieniem. Należy rozpocząć dyskusję nad etyczną wizją i wartościami UE. Punktem wyjścia musi być jawna analiza *przyczyn kryzysu i porażki obecnego modelu wzrostu i zatrudnienia pod względem dystrybucji bogactwa i skuteczności w zwalczaniu dyskryminacji i promowaniu spójności społecznej*. Nowa wizja UE powinna zakwestionować założenia ciągłego wzrostu i skłonić do refleksji, czy można pogodzić ją ze zrównoważonym wpływem na środowisko i globalną sprawiedliwość. Należy zainwestować czas i zasoby w alternatywne podejścia w celu osiągnięcia bardziej etycznego i zrównoważonego modelu wzrostu. Przede wszystkim należy zaproponować nowy model, w którym *gospodarka będzie służyła potrzebom socjalnym* (zarówno ludzi jak i środowiska) i aktywnie redukować nierówności i ubóstwo w oparciu o podejście oparte na prawach. Taki model jest niezbędny dla udowodnienia, że UE jest w stanie dotrzymać obietnic zapewnienia bezpieczeństwa i zapewnić swym obywatelom spójną i zrównoważoną wizję, na której mogą polegać, broniąc swych interesów i dobra wspólnego na rzecz ludzkości i całej planety.

Czego potrzebujemy

UNIA, KTÓREJ MOŻEMY ZAUFAC:

- ludzie i planeta ważniejsi od zysku;
- gospodarka służąca zrównoważonemu rozwojowi socjalnemu;
- konieczność walki z ubóstwem, nierównościami i wykluczeniem społecznym oraz obrona praw podstawowych jako główne wyzwanie i warunek postępu (na szczeblu UE i globalnym).

---

konwergencję pomiędzy państwami członkowskimi w takich obszarach polityki jak polityka społeczna, które leżą w zakresie kompetencji państw członkowskich, a nie Unii Europejskiej.

1. Unia, której możemy zaufać: nowa strategia socjalna i zrównoważonego wzrostu od 2010 r., w której zwalczanie ubóstwa i nierówności jest wstępnym warunkiem rozwoju.

- Uczynić wdrażanie Karty Praw Podstawowych² i Milenijnych Celów Rozwoju oraz zmniejszenie ubóstwa i nierówności (w UE i na całym świecie) warunkiem wstępnym rozwoju po 2010 r.
- Ustanowić nowe cele nadrzędne, w których priorytetem będą spójność społeczna i obrona praw podstawowych realizowane poprzez zrównoważoną architekturę (gospodarki, zatrudnienia, ochrony środowiska i socjalną), która wzmocni rolę Europejskiej Strategii Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej (emerytury, ochrona zdrowia, opieka długoterminowa).
- Stworzyć skuteczniejsze narzędzia, gwarantujące wdrożenie unijnych i krajowych celów dotyczących ubóstwa i wykluczenia społecznego, bezdomności itp. Potrzeba nowych wielowymiarowych wskaźników, mierzących realny wzrost PKB i skuteczne wykorzystanie środków unijnych i funduszy strukturalnych na rzecz integracji społecznej.
- Zobowiązać się do niestosowania jakiegokolwiek formy *dumpingu socjalnego* w celu zwiększenia konkurencyjności w gospodarce światowej. Prawa pracownicze, standardy świadczeń socjalnych i opodatkowanie progresywne powinny być zachowane, a ich zakres zwiększany.

2. Pakt Społeczny – Realizacja solidarności społecznej i praw pozwoli:

- Walczyć z przyczynami ubóstwa poprzez redukcję nierówności i bardziej sprawiedliwy udział w zasobach.
- Przekształcić ochronę socjalną w odskocznicę: gwarantowany dochód minimalny, uniwersalny system ochrony socjalnej i dostęp do usług społecznych wysokiej jakości.
- Stworzyć drogę do integracji: urzeczywistnić zintegrowane podejście aktywnej integracji społecznej.
- Bronić dobrego zatrudnienia i tworzyć nowe miejsca pracy w odpowiedzi na nowe potrzeby: inwestowanie w ekologiczne i socjalne miejsca pracy oraz w gospodarkę społeczną.
- Walczyć z dyskryminacją, promować różnorodność.
- Promować globalną sprawiedliwość i sprawiedliwość społeczną.

3. Budowanie dynamicznego partnerstwa na rzecz zmian

- Wdrażać skuteczne zarządzanie z uczestnictwem osób dotkniętych ubóstwem i organizacji pozarządowych na wszystkich szczeblach i poziomach cyklu decyzyjnego UE poprzez skuteczny dialog obywatelski.
- Zapewnić wsparcie finansowe dla organizacji pozarządowych, przy zagwarantowaniu ich niezależności, jako najważniejszych podmiotów wspierających empowerment osób dotkniętych ubóstwem oraz jako dostawców usług socjalnych.

1. Unia, której możemy zaufać – nowa strategia socjalna i zrównoważonego wzrostu od 2010 r., w której zwalczanie ubóstwa i nierówności jest wstępnym warunkiem.

Obecny kryzys należy zwalczać nie tylko poprzez lepsze regulacje finansowe. Nie można go postrzegać jako chwilowe załamanie w cyklu koniunkturalnym. **Należy wyciągnąć z niego wnioski, by móc naprawić podstawową słabość samego modelu.** W rzeczywistości model stawiający wzrost na pierwszym miejscu nie spełnił swoich obietnic wywarcia zdecydowanego wpływu na problem ubóstwa, ponieważ model, w którym bogactwo przechodzi z wyższej klasy socjoekonomicznej do

---

² Rada i Komisja Europejska podpisały Kartę Praw Podstawowych 7.12.2000 r. w Nicei. W 2007 r. brzmienie dokumentu zostało uzgodnione na szczeblu ministerialnym i włączono go do projektu konstytucji europejskiej. Konstytucja nie została jeszcze przyjęta przez wszystkie państwa członkowskie, w niektórych odbędzie się jeszcze referendum.

niższej po prostu się nie sprawdza. Wzrost gospodarczy faktycznie poprawił standardy życia w niektórych krajach ale przepaść pomiędzy biednymi i bogatymi tylko się zwiększyła, a grupa 79 milionów osób dotkniętych ubóstwem w 2007 r. nie zmniejszyła się. Na szczeblu globalnym dążenie do wzrostu i nieuregulowana ekspansja rynku, promującego ekonomiczne interesy Północy, poszerzył przepaść i spowodował nasilenie się problemu ubóstwa i nierówności na Południu. Jedna piąta populacji świata zarabia obecnie zaledwie 2 proc. dochodu krajów rozwiniętych. Obecny brak regulacji zysków i jego wpływ na światową gospodarkę okazał się katastrofalny dla ludzi i środowiska.

Wyzwanie kryzysu nie polega jedynie na poniesieniu konsekwencji, ale należy również **przeanalizować jego przyczyny i ustanowić nową wizję na okres po 2010 r.** Nowa strategia od 2010 r. powinna zapoczątkować nową wizję, według której ludzie są w centrum, a ich podstawowe prawa realizowane są poprzez społeczeństwo w większym stopniu oparte na solidarności i wartościach. Taka wizja powinna być wdrażana w ramach nowej strategii o nowych celach nadrzędnych, nowej architekturze i nowych narzędziach, potwierdzających rolę gospodarki jako instrumentu promowania dobra publicznego i budowania wspólnego, ogólnoswiatowego dobrobytu i zrównoważonej przyszłości. Strategia musi być realizowana poprzez aktywne zarządzanie z udziałem osób dotkniętych ubóstwem, organizacji pozarządowych i trzeciego sektora.

Zalecenia

- **Jesienią 2009 r. zorganizować duże spotkanie osób zainteresowanych w celu omówienia przyczyn i konsekwencji kryzysu oraz sposobu, w jaki można zmienić model wzrostu i pracy tak, by zagwarantować wzrost i rozwój zrównoważony pod względem środowiskowym i społecznym w oparciu o prawa podstawowe.** Zapewnić uczestnictwo wszystkich zainteresowanych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych i osób dotkniętych ubóstwem. Zagwarantować również, by ich poglądy zostały wzięte pod uwagę w ostatecznej propozycji strategii.
- **Rozpocząć nową strategię na lata 2010-2020, promującą „zintegrowaną strategię UE na rzecz globalnego dobrobytu, rozwoju socjalnego i zrównoważonego wzrostu z poszanowaniem środowiska naturalnego”**, której misja i cele przywracałyby priorytetowe znaczenie zrównoważonemu rozwojowi i spójności społecznej. *Wzrost nie może już być celem absolutnym*, ale powinien służyć modelowi zrównoważonemu, promującemu dobrobyt dla wszystkich. Należy rozpoznać potrzebę bardziej etycznego (socjalnego i zrównoważonego) modelu rozwoju.
- **Uczynić wdrażanie Karty Praw Podstawowych³ i Milenijnych Celów Rozwoju oraz redukcję ubóstwa i nierówności (w UE i na całym świecie) warunkiem wstępnym rozwoju po 2010 r.** Aby wzmocnić, a nie osłabić socjalny model UE, strategię gospodarcze i zatrudnienia muszą również dążyć do jego celów.

---

³ Rada i Komisja Europejska podpisały i proklamowały Kartę Praw Podstawowych w imieniu swoich instytucji 7.12.2000 r. w Nicei. W 2007 r. brzmienie dokumentu zostało uzgodnione na szczeblu ministerialnym i włączono go do projektu konstytucji europejskiej. Konstytucja nie została jeszcze przyjęta przez wszystkie państwa członkowskie, w niektórych odbędzie się jeszcze referendum.

Rada i Komisja podpisały i proklamowały Kartę Praw Podstawowych

□ **Stworzyć wyraźne wytyczne i architekturę socjalną i na rzecz zrównoważonego rozwoju, aby w sposób skoordynowany wprowadzić strategię UE po 2010 r. poprzez wszystkie cztery filary.** Strategia powinna ustanawiać wspólne cele dla wszystkich czterech filarów: gospodarczego (makro- i mikroekonomia), zatrudnienia, ochrony socjalnej i integracji społecznej oraz ochrony środowiska, promując globalną sprawiedliwość jako dział międzysektorowy. Nowe zintegrowane wytyczne powinny odzwierciedlać najważniejsze cele socjalne i związane ze zrównoważonym rozwojem.⁴

□ **Nadać większe znaczenie Wzmocnionej Europejskiej Strategii Ochrony Socjalnej i Integracji społecznej,** proaktywnie promować wszystkie trzy filary celów socjalnych integracji społecznej – emerytury i renty, ochronę zdrowia i opiekę długoterminową. Europejska Strategia Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej powinna być potwierdzana jako podstawa polityki społecznej, utwierdzając wspólne cele i zaangażowanie w realizację praw podstawowych w oparciu o zalecenia zawarte w Komunikacie Komisji i wzmacnianiu OMK, w szczególności w oparciu o:

- **Wdrażanie:** wyznaczanie szczegółowych celów, związanych z ubóstwem na szczeblu europejskim i krajowym, opracowywanie narodowych wskaźników związanych ze wskaźnikami europejskimi uzgodnionymi w Europejskiej Strategii Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej, pilnowanie rocznych krajowych raportów wdrożeniowych lub innych mechanizmów oceny podkreślających postępy i przeszkody, które są związane z zaleceniami komisji i punktami wymagającymi uwagi.

- **Zarządzanie:** umacnianie Narodowych Planów Działania i Narodowych Raportów Strategicznych w ramach aktywnego procesu z udziałem wszystkich podmiotów zainteresowanych w tym osób dotkniętych ubóstwem, organizacji pozarządowych i trzeciego sektora. Wzmacnianie połączenia ze szczeblem lokalnym i regionalnym poprzez uzgadnianie standardów oceny, angażowanie parlamentu krajowego i europarlamentu w nadzór nad wdrażaniem.

- **Wzajemne uczenie się:** tworzenie nowych instrumentów wymiany doświadczeń (sukcesów i trudności) związanych z tematami takimi jak ubóstwo wśród dzieci czy bezdomność, jak również zintegrowanych i wielowymiarowych sposobów podejścia i metod uczestnictwa na szczeblu krajowym i europejskim. Wykorzystanie nowych instrumentów stanowienia polityki, takich jak konferencje, w sprawach, co do których istnieje niewielki konsensus, jak np. bezdomność. Zagwarantowanie mechanizmów kontynuacji.

- **Włączanie do głównego nurtu polityki (mainstreaming):** zapewnienie skutecznej koordynacji z pozostałymi filarami w celu promowania integracji społecznej, stworzenie międzysektorowej grupy roboczej w celu promowania zaangażowania osób zainteresowanych wspieraniem realizacji wspólnej oceny wpływu społecznego w celu corocznej oceny pozytywnego i negatywnego wpływu wszystkich obszarów polityki.

- **Narzędzia finansowe:** zagwarantowanie, że budżet UE i fundusze strukturalne będą wprowadzały spójność społeczną. Włączanie celów socjalnej OMK od początku w

---

⁴ Wyrażone w Agendzie 21 na rzecz zrównoważonego rozwoju, podpisanej w Rio de Janeiro w 1992 r. Agenda 21 to wszechstronny plan działań do podjęcia na szczeblu globalnym, krajowym i lokalnym przez organizacje podległe ONZ, rządy i grupy główne w każdym obszarze, który ma związek z wpływem człowieka na środowisko naturalne. <http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/index.htm>. Lokalna Agenda 21 to plan działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin, wyznaczany przez samorząd lokalny przy współpracy grup zainteresowanych i obywateli. Samorządy na całym świecie otrzymały upoważnienie do tworzenia lokalnej Agendy 21 w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”, która odbyła się w Rio de Janeiro w 1992 r. <http://www.iclel-europe.org/index.php?id=616>.

nowe programy polityki spójności z wykorzystaniem od początku wskaźników OMK i jej celów w charakterze wskaźników sukcesu.

- **Stworzenie nowego programu wspólnotowego „ubóstwo i wykluczenie społeczne”**, który będzie wspierał rozwój inicjatyw oddolnych w celu walki z ubóstwem, nierównością i wykluczeniem społecznym na szczeblu krajowym.

Krajowe i europejskie cele polityki w zakresie ubóstwa

Jasno określić cele polityki UE we wszystkich głównych obszarach nowej strategii socjalnej i zrównoważonego rozwoju UE, z pierwszeństwem dla obszarów, co do których istnieją ustalone dane i wskaźniki i w których istnieje długotrwałe zaangażowanie UE w ich realizację, w szczególności poprzez tworzenie szczegółowych celów **eliminacji ubóstwa**. Ponieważ od 2000 r. brak jest postępu, EAPN pragnie podkreślić polityczne znaczenie ustanowienia celu, który ma zostać osiągnięty po zakończeniu kolejnego okresu strategii, to jest do 2020 r. UE powinna również bazować na zobowiązaniach Parlamentu Europejskiego, łącznie z rezolucją z 9.10.2008 r. o promowaniu integracji społecznej i zwalczaniu ubóstwa, która wzywa państwa członkowskie do redukcji ubóstwa wśród dzieci o 50 procent do 2012 r. oraz z pisemną deklaracją nr 111/2007, która wzywa do 2015 r. Podpisać umowy międzynarodowe i indywidualną mapę drogową z państwami członkowskimi w celu ustalenia krajowych celów, nadzorowanych i ocenianych corocznie przy pomocy tablicy wyników.

Ponad PKB – nowe wskaźniki socjalnego i zrównoważonego wzrostu

Zezwolić na wykroczenie poza użycie PKB jako głównego wskaźnika wzrostu dla strategii od 2010 r., zauważając ograniczenia PKB jako dość wąskiego wskaźnika. Opracować nowe wielowymiarowe wskaźniki, odzwierciedlające postęp w realizacji społecznej i zrównoważonej strategii, definiujące dobrobyt inaczej niż na wykresach, jako dobrostan, eliminację ubóstwa (pomiędzy regionami, między biednymi i bogatymi) i wdrażanie praw podstawowych oraz promowanie zrównoważonej socjalnie i środowiskowo gospodarki.

Włączać progresywną i uczestniczącą ocenę wpływu społecznego do głównej procedury oceny wpływu ze szczególnym uwzględnieniem wpływu na ubóstwo i nierówności. Zapewnić aktywne zaangażowanie grup zainteresowanych, organizacji pozarządowych i osób dotkniętych ubóstwem na jak najwcześniejszym etapie projektu.

Polityka spójności narzędziem zwalczania nierówności społecznych, zapewnienie dostępu do organizacji pozarządowych.

Uczynić integrację społeczną i walkę z nierównościami ogólnym celem reformowanej polityki spójności (2014-2020). Zgodnie z niedawno opublikowanym raportem Barca⁵, nie można stwierdzić bezpośredniej korelacji pomiędzy wzrostem i redukcją nierówności dochodów. Przeznaczyć większą część funduszy Europejskiego Funduszu Socjalnego na projekty skierowane do osób pozostających daleko od rynku pracy, także poprzez usługi inwestycyjne. Zapewnić dostęp do małych organizacji pozarządowych, pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi ubóstwem. Zapewnić przejrzystość w nadzorze i wdrażaniu funduszy strukturalnych.

Nowy model zarządzania powinien towarzyszyć zmianom. Strategia nie powinna pozostawać domeną ministrów finansów i pracy. Należy promować prawdziwe zaangażowanie osób zainteresowanych na każdym etapie cyklu politycznego. Powinny zostać opracowane nowe

---

⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/future/pdf/report_barca_v2104.pdf (str.73, 144)

wytyczne, które wyraźnie zażądają określenia standardów dla modelu zarządzania. Unia Europejska musi promować szeroki dialog społeczny i zapewniać bezpośrednio zaangażowanie osób dotkniętych ubóstwem i najwrażliwszych na rynku pracy lub wykluczonych z niego, a także organizacji pozarządowych wspierających te osoby. Unia, której można zaufać, powinna być integracyjna i wspierająca wszystkich w niej mieszkających (patrz ostatni rozdział).

2. Pakt Społeczny – Realizacja solidarności społecznej i praw

Nowa strategia po 2010 r. wymaga od Rady, państw członkowskich i parlamentu europejskiego podpisania **Paktu Społecznego**, którego podstawą jest solidarność i podstawowe prawa. Pakt powinien wyznaczać kierunek rozwoju UE i realizować Kartę Praw Podstawowych i inne zobowiązania polityczne niezbędne dla nowej wizji socjalnego i zrównoważonego rozwoju w oparciu o solidarność i prawa podstawowe. Musi określać, w jaki sposób **realizowane będą prawa podstawowe, poruszać przyczyny ubóstwa i ich związek z nierównościami** oraz gwarantować spójne i konsekwentne podejście do promowania globalnej sprawiedliwości. Pakt stanie się częścią strategicznego dokumentu Komisji po 2010 r. i będzie nadzorowany przez wielosektorową międzydeparlamentową tematyczną grupę roboczą.

EAPN wyznacza **6 głównych, ząębających się obszarów, w których musi dokonać się postęp:**

2.1 Walka z przyczynami ubóstwa: redukcja nierówności, rozdział dóbr, promowanie solidarności.

2.2 Przekształcenie ochrony socjalnej w odskocznik: gwarantowany odpowiedni dochód, uniwersalne systemy ochrony socjalnej, dostęp do usług socjalnych wysokiej jakości, łącznie z godnym mieszkaniem.

2.3 Stworzenie drogi do integracji: Urzeczywistnienie zintegrowanego podejścia aktywnej integracji społecznej.

2.4 Nowa praca na nowe potrzeby: Inwestowanie w wysokiej jakości socjalne i ekologiczne zatrudnienie dla wszystkich.

2.5 Walka z dyskryminacją i promowanie różnorodności.

2.6 Promowanie spójnego Europejskiego Podejścia do globalnej sprawiedliwości i sprawiedliwości społecznej.

2.1 Walka z przyczynami ubóstwa poprzez redukcję nierówności i bardziej sprawiedliwy udział w zasobach

Wzrost gospodarczy i miejsca pracy nie pociągają za sobą automatycznie dobrego życia dla wszystkich. Dopiero etyczny wzrost wysokiej jakości zakłada sprawiedliwą dystrybucję dóbr i pozwala wyrównać przepaść pomiędzy biednymi i bogatymi i budować społeczeństwo oparte na solidarności. Kryzys ukazał, że strukturalne przyczyny ubóstwa są zakorzenione w nierówności. Załamanie kredytowe zostało wywołane nienasyconą żądzą materialnych bogactw, podsycaną rynkowym dążeniem do zwiększenia konsumpcji, niezależnie od tego, czy klienta na coś rzeczywiście stać.

Ubóstwo względne to w dużym stopniu miara nierówności społecznej. Jeśli nie zaczniemy lepiej rozdzielać zasobów, aby zredukować tę przepaść, nie będziemy w stanie położyć zrównoważonych fundamentów pod naszą gospodarkę, a prawa i spójność społeczna nadal będą zagrożone.

Nierówności społeczne nie tylko nie maleją, ale wręcz rosną⁶, a najnowsze dane mogą mieć niszczące konsekwencje dla całego społeczeństwa, nie tylko dla ubogich. Osoby ubogie żyją krócej, cieszą się gorszym zdrowiem i mają inne problemy, skutkujące wyższymi kosztami społecznymi i ekonomicznymi. Najnowsze badania⁷ dowodzą, że nierówne społeczeństwo szkodzi niemal każdemu, ponieważ bardziej prawdopodobne są w nim niemal wszelkie możliwe problemy (choroby, brak życia społecznego, przemoc, narkotyki, otyłość, choroby psychiczne itp.).

Czynniki takie jak **długotrwałe bezrobocie i niepewna praca**, wdowieństwo, choroby przewlekłe, praca gospodyni domowej lub prostytutka oraz inne sytuacje, dotykające miliony obywateli UE, nie mogą usprawiedliwiać istnienia emerytur poniżej progu ubóstwa. Zmiany demograficzne nie muszą oznaczać gorszych systemów ochrony socjalnej, nie powinny też być ciężarem, automatycznie spadającym na osoby pracujące lub bezrobotne. Należy rozpocząć debatę o alternatywnych źródłach finansowania zrównoważonych systemów ochrony socjalnej.

Nowa strategia od 2010 r. powinna podkreślać konieczność osiągnięcia **wspólnego dobrobytu i lepszego życia dla wszystkich**, zakorzenionego w wartościach **solidarności**. Powinna także operować nowymi wskaźnikami pomiaru wzrostu, lepszymi niż PKB. Oznacza to położenie większego nacisku na podział dóbr i obniżanie dochodów i zmniejszanie nierówności finansowych. Należy opracować nowe mechanizmy dystrybucji i redystrybucji dóbr, w tym środki redukcji dochodów i różnic majątkowych, a także promować skuteczną redystrybucję i systemy solidarności na trzech filarach ochrony socjalnej. Podatki powinny być stosowane jako podstawowy mechanizm redystrybucji, a unikanie podatków i uchylanie się od ich płacenia powinno być piętnowane jako przestępstwo przeciw społeczeństwu.

Zalecenia

Uczynić wyraźnym celem UE promowanie lepszego życia dla wszystkich poprzez podział dóbr i zmniejszenie nierówności

W strategii po 2010 r. należy przedstawić redukcję nierówności jako część wizji nowej UE, cel niezbędny dla zapewnienia spójności społecznej, promowania dobrobytu, obrony praw i redukcji ubóstwa. Sposób realizacji tego celu powinny określać lepsze mechanizmy dystrybucji i redystrybucji.

Wspierać progresywne formy finansowania systemów ochrony socjalnej

Popierać badania UE nad alternatywnymi mechanizmami finansowymi, by zagwarantować zrównoważone finansowanie systemów ochrony socjalnej poprzez progresywny system podatkowy, zwiększający obciążenia podatkowe dla bogatych, a zmniejszający podatki dla biednych i podnoszący kwotę wolną od podatku. Należy również zastosować sprawiedliwsze formy opodatkowania firm i kapitału, z uwzględnieniem kosztów środowiskowych i socjalnych. To kluczowa forma redystrybucji prowadząca do wyeliminowania ubóstwa i zmniejszenia nierówności.

---

⁶ OECD: „Growing inequalities”

⁷ R. G. Wilkinson i K.E. Pickett, „The Spirit Level: why equal societies almost always do better”. Allen Lane, Wielka Brytania 2009

□ **Dostosować Pakt Stabilności i wyznaczyć wytyczne makro- i mikroekonomiczne, wspierające inwestycje w ochronę socjalną i usługi socjalne, a także wspierać lepszą dystrybucję i redystrybucję dóbr.**

Pakt Stabilności nie powinien wymuszać na państwach członkowskich nierealistycznych celów, jak na przykład ten dotyczący gwałtownej redukcji zadłużenia publicznego. Obecne deficyty nie zostały spowodowane przez osoby ubogie ani przez nadmierne wykorzystanie systemu ochrony socjalnej, a przez chciwość bankierów, korzystających z nieuregulowanego w dużym stopniu rynku finansowego. Skuteczne inwestycje społeczne w ochronę socjalną i usługi socjalne to niezbędna gwarancja zrównoważonej naprawy gospodarczej. Rozwój nowych zintegrowanych wytycznych makro- i mikroekonomicznych wspierających obniżenie dochodów i nierówności w dostępie do zasobów, zachęcających do progresywnego opodatkowania, proaktywnego podejścia w walce z unikaniem i uchylaniem się od płacenia podatku. W skali mikroekonomicznej należy promować redukcję różnic w zarobkach i zrównoważony, odpowiedni do dochodu udział podatku i zysku.

□ **Monitorować zamożność i trendy nierówności majątkowej**

Zbierać dane i wskaźniki bogactwa i nierówności w ramach Europejskiej Strategii Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej oraz strategii po 2010 r. Należy zażądać od państw członkowskich, by same monitorowały trendy zamożności i nierówności oraz inne wyznaczniki nierównego społeczeństwa.

□ **Wspierać rozwój nowych narzędzi i instrumentów dystrybucji dóbr**

Przeanalizować skuteczność obecnych narzędzi i instrumentów pod kątem Europejskiej Strategii Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej na szczeblu krajowym i europejskim, wymienić się dobrą praktyką, wspierać tworzenie nowych narzędzi.

□ **Promować zintegrowane działania UE przeciwko rajom podatkowym i międzynarodowemu unikaniu płacenia podatków.** Poprawić Europejski Plan Naprawy Gospodarczej tak, by wymagał przejrzystości deklaracji podatkowych, rajów podatkowych i stworzyć szczegółowy plan działań koordynowany przez OMK w celu przeciwdziałania wewnętrznemu i międzynarodowemu unikaniu podatków i uchylaniu się od płacenia podatków.

2.2 Przekształcić ochronę socjalną w odskocznik: gwarantowany dochód minimalny, uniwersalny system ochrony socjalnej i dostęp do usług społecznych wysokiej jakości.

Plan Naprawy Gospodarczej uwzględnia i popiera systemy ochrony socjalnej. Mają one działać jako „naturalny stabilizator” w czasach kryzysu. A jednak są one czymś więcej. Uniwersalne systemy ochrony socjalnej to zbiorowe systemy ubezpieczeń dla wszystkich, strzegące nas przed wszelkim możliwym w życiu ryzykiem (macierzyństwo, emerytura, bezrobocie, choroba). Systemy te odgrywają niezwykle istotną rolę w **przeciwdziałaniu ubóstwu**. Usługi użyteczności publicznej (np. usługi społeczne, takie jak mieszkalnictwo, zdrowie czy edukacja oraz inne usługi podstawowe, jak woda, elektryczność czy transport) to fundamentalne prawa⁸ i niezbywalny element europejskiego modelu socjalnego. Jednakże priorytet nadany przez UE ekspansji wolnego rynku w usługach, aktywne promowanie liberalizacji i prywatyzacji, często nawet podstawowych usług, niejednokrotnie

---

⁸ Nowa Karta Praw Podstawowych

odbywa się kosztem praw obywateli. Tegoroczne Ósme Spotkania Osób Dotkniętych Ubóstwem uświadomiły nam alarmującą sytuację: osoby dotknięte ubóstwem przeżywają ciężki kryzys. Wielu nie stać na opłacenie mieszkania, opiekę zdrowotną. Nie są w stanie płacić wygórowanych rachunków za energię do ogrzewania domów. Pozbawieni wsparcia uczciwych banków czy usług finansowych pogrążają się coraz głębiej i głębiej w długi. A to wszystko nim kryzys na dobre się zaczął.

Dla wielu osób **unijny model socjalny jest w niebezpieczeństwie**, jeśli nie zostaną zabezpieczone podstawowe usługi. Skuteczne systemy ochrony socjalnej to zdaniem Komisji **najsukuteczniejszy sposób redukcji ubóstwa (aż o 38 proc.)⁹**, który jednocześnie zapewni odskocznię do spójności i integracji społecznej. Uniwersalne systemy ochrony socjalnej i opieki zdrowotnej działają z zyskiem dla wszystkich, zapobiegają ubóstwu i stygmatyzacji i zachęcają do podejmowania prób stanięcia na własnych nogach. Osłabienie takiego systemu ma bezpośredni wpływ na ubóstwo, ponieważ zwiększony niedobór prowadzi do ubóstwa i nierówności, utraty zdrowia i spójności społecznej, utratę istotnego kapitału społecznego. Tak wysokie koszty braku działań powinny być wliczone i uwzględnione. W przyszłej agendzie po 2010 r., postęp musi opierać się na zagwarantowaniu podstawowych praw do uniwersalnych usług jako podstawy wspólnego dobrobytu, ochrony przed ubóstwem i konkretnego argumentu za modelem UE.

Prawo do odpowiedniego dochodu minimalnego przez całe życie¹⁰

W kontekście kurczącej się liczby miejsc pracy, w sytuacji w której oszczędności osób pracujących i emerytów są mocno nadwątlone, a siła nabywcza spada, odpowiedni dochód minimalny staje się kluczowy dla zapewnienia godnego przeżycia ludzi w wieku produkcyjnym i całych rodzin, a także w celu zwiększenia popytu poprzez aktywację konsumpcji. Trzy spośród państw członkowskich UE nadal nie wprowadziły żadnego programu dochodu minimalnego. W krajach, które mają ten program, poziom zasiłku nie odzwierciedla rzeczywistych potrzeb, są też poważne problemy z dostępnością i uprawnieniami. Co więcej, brak solidnych podstaw prawnych odpowiedniego dochodu pozwala rządowi na instrumentalne traktowanie zasiłku. Może arbitralnie zwiększyć wymagania, co pcha ludzi do niepewnej pracy, której niepodjęcie powoduje obcięcie zasiłku. Taka sytuacja przyczynia się do stygmatyzacji osób żyjących w ubóstwie. Należy podjąć działania zmierzające do rozbrojenia takich „pułapek ubóstwa”, w których człowiek miota się pomiędzy dochodem minimalnym, a niskopłatną pracą bez dodatkowych zasiłków (darmowy transport itp.).

Prawo do godnych warunków mieszkaniowych, edukacji, opieki zdrowotnej i innych usług

UE teoretycznie broni prawa do dostępu do wszystkich usług użyteczności publicznej, jednak w rzeczywistości prawo to nie jest odpowiednio zdefiniowane i zagwarantowane. Codzienne doświadczenia osób dotkniętych¹¹ ubóstwem pokazują, w jaki sposób liberalizacja i prywatyzacja rynku wewnętrznego pozbawia ludzi dostępu do niedrogich usług. Przy obecnym kryzysie zwykli ludzie muszą płacić za podstawowe usługi, choć brak im na mieszkanie w porządnym domu - muszą zapłacić za opiekę lekarską lub opiekę długoterminową, rosnące rachunki za transport lub paliwo. Prowadzi to do coraz częstszej bezdomności lub wykluczenia mieszkaniowego i zadłużenia. Dotychczas UE potwierdziła dominację wolności rynkowej nad prawami socjalnymi, wybierając sektorowe i doraźne podejście do wypełniania swych obowiązków wobec usług publicznych. I choć warto budować w oparciu o pozytywne doświadczenia jak np. Pakiet Monti, to jest niedopuszczalne, że takie prawa każdorazowo zależą od rozstrzygnięcia sądu. Należy

⁹ Wspólny Raport o Ochronie Socjalnej i Integracji Społecznej

¹⁰ Zalecenie 92 i Zalecenie o Aktywnej Integracji Społecznej wydane przez Radę EPSCO w grudniu 2008 r.

¹¹ Patrz raport z Siódmych i Ósmym Spotkań Osób Dotkniętych Ubóstwem.

skutecznie ulepszać najważniejsze ustalenia zawarte w nowym Pakiecie Energetycznym. Należy również tworzyć narodowy plany działania w celu redukcji ubóstwa energetycznego.

Konsekwentne i spójne podejście, które przekona ludzi, że Unia Europejska może wprowadzać żądania socjalne, wymaga lepszych ram. Nowy protokół zreformowanego traktatu lizbońskiego zapewni UE nową podstawę prawną w tym względzie.

Zalecenia

Stworzyć dyrektywę o odpowiednim dochodzie minimalnym

Powinna powstać ramowa dyrektywa unijna, która zagwarantuje prawo do odpowiedniego dochodu każdej osobie zamieszkującej terytorium UE, niezależnie od wieku. Dyrektywa powinna powstać w oparciu o Zalecenie 92 i Zalecenie o Aktywnej Integracji EPSCO z grudnia 2008 r. Taki instrument zapewniłby Unii Europejskiej własną definicję odpowiedniości, dzięki czemu można określić średni odpowiedni dochód, zależny od względnych warunków życia w UE i będący conajmniej powyżej progu ubóstwa i wyznaczyć wytyczne dla rozwoju i aktualizacji odpowiedniego dochodu na szczeblu krajowym poprzez niezależne standardowe metody uczestnictwa w budżecie. Zarządzanie takimi systemami musi być uważnie koordynowane przy pomocy światowych systemów ochrony socjalnej w celu zapewnienia uniwersalnej ochrony i wsparcia finansowego w każdym momencie życia i przy każdym rodzaju trudności.

Stworzyć ramową dyrektywę o usługach pożytku publicznego oraz dyrektywy sektorowe o usługach opieki zdrowotnej i socjalnej.

Należy stworzyć europejską dyrektywę o usługach użyteczności publicznej oraz sektorowe dyrektywy dotyczące opieki medycznej i socjalnej, która pozwoli zagwarantować prymat praw socjalnych nad rynkiem wewnętrznym. Dyrektywa ta powinna zagwarantować wszystkim prawo dostępu do niedrogich, wysokiej jakości podstawowych usług publicznych, niezbędnych do godnego życia (opieka zdrowotna, edukacja, kształcenie ustawiczne, mieszkalnictwo, mechanika samochodowa). Należy również ustanowić skuteczne mechanizmy dochodzenia odszkodowań. Opracowując ramy dla usług opieki medycznej i socjalnej, należy zwrócić szczególną uwagę na wartość dodaną usług świadczonych przez organizacje non-profit oraz przez wolontariuszy. Komisja powinna opracować plan działań, wpisujący się w pakiet Monti i rozwijający jego propozycje w oparciu o nowy protokół traktatu reformującego - art. 14.

Rozpocząć niezależne badania mające ocenić wpływ prywatyzacji i liberalizacji na dostępność i cenę głównych usług użyteczności publicznej

Promować niezależne oceny wpływu społecznego liberalizacji na zobowiązania do świadczenia usług pożytku publicznego, obejmujące krajowe oceny dokonywane przez beneficjentów poprzez udział w forach oraz obiektywne dane. Odnieść ocenę wpływu społecznego do Europejskiej Strategii Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej oraz ocenić wpływ społeczny na szczeblu lokalnym za pośrednictwem narodowych raportów strategicznych.

Uznać usługi finansowe za podstawowy rodzaj usług użyteczności publicznej i poczynić kroki w stronę europejskich ram prawnych gwarantujących prawo do niedrogich kont bankowych oraz uczciwych usług bankowych i kredytowych.

□ **Wdrażać wymagania Pakietu Energetycznego¹² dotyczące ubóstwa energetycznego**, rozpoznając potrzebę taniego dostępu do energii dla wszystkich oraz redukując ubóstwo energetyczne poprzez narodowe plany działania, zapewniające połączenie z narodowymi planami działania na rzecz integracji społecznej. Wypracowywać wspólną dla UE definicję ubóstwa energetycznego oraz wspólną strategię, odwołującą się do możliwej do przeforsowania Karty Konsumenta Energii Elektrycznej.

□ **Wzmocnić wsparcie odpowiednich systemów ochrony socjalnej poprzez wytyczne makroekonomiczne i pakt stabilności**

Załączyć nowe wytyczne i tekst wyjaśniający zintegrowane wytyczne, aby upewnić się, że państwa członkowskie bronią praw podstawowych i zapewniają odpowiednie finansowanie odpowiedniego dochodu i systemów ochrony socjalnej, włączając skuteczne uniwersalne systemy ochrony socjalnej.

□ **Podjąć działania w kierunku ustalenia skutecznych ram standardów jakości usług socjalnych w UE w oparciu o zasady jakości**

Należy to zrobić w oparciu o wzajemne uczenie się w ramach Europejskiej Strategii Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej oraz o pracę Komisji Ochrony Socjalnej nad dobrowolnymi ramami jakości, opracowanymi w partnerstwie z grupami zainteresowanymi, w tym z użytkownikami i dostawcami usług społecznych. U podstaw tych działań musi leżeć szacunek do praw i uczestnictwo użytkowników.

□ **Popierać powołanie Intergrupy parlamentu europejskiego ds. usług użyteczności publicznej**, obciążyć DG Employment zadaniem orędowania na jej rzecz i monitorowania wpływu społecznego obecnej polityki dotyczącej usług pożytku publicznego oraz przewodzenia międzydepartamentowej grupie roboczej na temat SGI, odpowiedzialnej za opracowanie szczegółowego planu działań w celu stworzenia dyrektywy unijnej.

2.3 Stworzyć drogę do integracji: urzeczywistnić zintegrowane podejście aktywnej integracji społecznej.

Zalecenia Aktywnej Integracji Społecznej, wydane przez radę EPSCO w grudniu 2008 r. to ważny krok w stronę zintegrowanych strategii promujących integrację osób wykluczonych z rynku pracy. Badania EAPN¹³ podkreślają jednak pewne poważne niedociągnięcia w ich obecnym zastosowaniu. Większość państw nadal podąża wąską ścieżką strategii aktywacji zamiast zastosować zintegrowane podejście, w którym wspierany jest dostęp do odpowiedniego dochodu i wysokiej jakości usług oraz pracy. Aktywna integracja społeczna powinna stanowić rozwiązanie na okres przejściowy pomiędzy pracą i emeryturą, ponieważ w tym okresie starsze osoby często zrywają kontakt z sieciami społecznymi, co powoduje wykluczenie społeczne i pogarszanie się samooceny oraz brak poczucia własnej godności.

Nadal zdaje się brakować przejrzystej analizy strategicznych funkcji „usług ochronnych”, które odgrywają kluczową rolę w usuwaniu przeszkód dla zrównoważonej pracy, w tym kluczową rolę w szkoleniu i możliwościach kształcenia ustawicznego. Pozytywne środki aktywizacyjne często są zepsute strzegącymi je karnymi warunkami, jak na przykład wtedy, gdy bezrobotny odmawia

---

¹² [12] Przepisy dotyczące wewnętrznego rynku gazu i energii elektrycznej

¹³ [13] „Will the economic crisis force a stronger social dimension”. Tablica oceny integracji społecznej w Narodowych Programach Reform. EAPN, 2008

podjęcia oferowanej mu pracy i w rezultacie traci prawo do zasiłku. Jest to szczególnie wyraźnie widoczne w obecnej sytuacji, kiedy jest w ogóle mniej miejsc pracy na rynku. Zbyt często priorytetem staje się odebranie zasiłku, a nie zapewnienie uczciwej pracy bezrobotnemu. Należy rozpoznać liczne i złożone bariery, które muszą pokonać osoby znajdujące się na marginesie rynku pracy i stworzyć więcej miejsc pracy lub walczyć z dyskryminacją pracowników podczas rekrutacji.

Choć podjęto kilka kroków w celu uwidocznienia i wsparcia wzajemnego uczenia się, nadal brak jest wystarczająco spójnej mapy drogowej, która mogłaby zapewnić skuteczne wdrażanie programów na szczeblu krajowym i europejskim oraz włączanie ich we wszystkie obszary polityki, szczególnie jeśli chodzi o Europejską Strategię Zatrudnienia i proces lizboński. Całkowicie zaakceptować mocne propozycje wyrażone w raporcie parlamentu europejskiego.

Zalecenia

- **Wraz z państwami członkowskimi stworzyć i rozpropagować mapę drogową wdrażania aktywnej integracji społecznej na szczeblu krajowym i europejskim.** Na szczeblu europejskim strategia musi oficjalnie rozpocząć się w sposób widoczny, a coroczny nadzór wdrażania na szczeblu krajowym musi prowadzić do stworzenia zaleceń Komisji powiązanych z raportem. W oparciu o osiągnięcia państw członkowskich i przeszkody, na jakie napotkały, powinno mieć miejsce bardziej skuteczne wzajemne uczenie się z udziałem jak największej liczby osób i grup zainteresowanych. Postęp powinien dotyczyć wzmocnienia poszczególnych filarów, zwłaszcza potrzeby rozwoju standardów socjalnych UE dotyczących dochodu minimalnego zagwarantowania dostępu do usług i uniwersalnego systemu ochrony socjalnej (patrz2).
- **Na szczeblu krajowym:** wspierać państwa członkowskie w opracowywaniu własnych map wdrażania aktywnej integracji społecznej, proponowanego przez zalecenie, zwiększając widoczność podejścia zintegrowanego, definiowanie mierzalnych celów i ich realizację zgodnie z planem, włączanie dorocznych ocen postępu przez grupy zainteresowane – wszystkie odpowiednie podmioty, organizacje pozarządowe, osoby dotknięte ubóstwem. Powinno być to jawnie powiązane z dialogiem pomiędzy odpowiednimi grupami zainteresowanymi, prowadzonym na podstawie Narodowych Planów Działania na rzecz Integracji.
- **Zagwarantować, by Plany Naprawy Gospodarczej i kontynuacja komunikatu o zatrudnieniu w szczególności skupiły się na Zaleceniach Aktywnej Integracji Społecznej.** Plany powinny podkreślać potrzebę integracji społecznej we wszystkich trzech filarach. Powinny aktywnie przeciwdziałać obecnemu przekonaniu, że warto zawieszać politykę aktywacyjną bez wystarczającego rozpoznania istniejących ograniczeń. Zapewnienie zobowiązań do dostarczania dochodu minimalnego i dostępu do wysokiej jakości usług i godnej pracy są w centrum proponowanych działań.
- **Wprowadzać do głównego nurtu polityki koncepcję Europejskiej Strategii Zatrudnienia i całościowej architektury po 2010 r.** Zintegrowane Wytyczne powinny zostać zmienione tak, by całkowicie odpowiadały aktywnej integracji społecznej, szczególnie pod względem wytycznych zatrudnienia i wszystkich innych dokumentów związanych ze strategią po 2010 r.
- **Wdrażać zalecenia raportu parlamentu europejskiego na temat aktywnej integracji społecznej.** Szczególnego wsparcia wymaga pogłębianie skuteczności realizacji odpowiedniego

dochodu minimalnego i dostępu do wysokiej jakości usług socjalnych, zgodnie z niedawno przyjętym raportem parlamentu europejskiego. Należy szczególnie uwzględnić kwestie związane z potrzebą ograniczenia działań karnych, potrzebą osiągnięcia postępu na mapie drogowej, wyznaczenia celów odpowiedniego dochodu minimalnego powyżej progu ubóstwa i pracą nad dyrektywą o usługach użyteczności publicznej (patrz punkt 2), a także kwestię zwalczania ubóstwa i bezdomności wśród dzieci (rozdział 1).

2.4 Bronić dobrego zatrudnienia i tworzyć nowe miejsca pracy w odpowiedzi na nowe potrzeby: inwestowanie w ekologiczne i socjalne miejsca pracy oraz w gospodarkę społeczną.

Trwający kryzys uwidacznia **nowe wyzwania**, z których wiele wiąże się ze zmniejszającą się liczbą miejsc pracy. Wiele państw członkowskich podejmuje gwałtowne kroki w postaci planów antykryzysowych w celu obrony istniejących miejsc pracy i promowania dostępu do nowych obszarów zatrudnienia. Jednak wiele z tych stanowisk to praca dorywcza w kiepskich warunkach, często w nieodpowiednim sektorze przemysłu.

Obrona zatrudnienia nie może oznaczać kompromisów pod względem jakości pracy i bezpieczeństwa zatrudnienia. Osiem procent pracujących już teraz, niezależnie od skutków kryzysu, cierpi z powodu ubóstwa. Dlatego też celem powinno być inwestowanie w zrównoważone stanowiska pracy, które mogą zapewnić zatrudnienie wysokiej jakości, możliwy do przyjęcia poziom życia i odpowiadającą na zapotrzebowanie społeczne i środowiskowe. Choć wiele osób z radością przyjmuje nowe sposoby zwalczania ubóstwa osób pracujących, środki te często ograniczają się do zapewnienia kształcenia zawodowego i szkoleń dla ograniczonych grup zawodowych, zamiast wdrażania dostępu do wysokiej jakości szkoleń i kształcenia ustawicznego dostępnego dla wszystkich, co podniosłoby poziom płac minimalnych i poprawiłoby warunki pracy. Z jednej strony zatrudnienie stale jest promowane jako „niezawodna droga wyjścia z ubóstwa”, z drugiej jednak niewiele się robi, by zapewnić jakość i stabilność pracy, czy płacę na poziomie zapewniającym godne życie, co powinno być pierwszym sposobem zwalczania trudności z zachowaniem szacunku dla ludzkiej godności.

Zbyt często **strategie flexicurity** podkopują zamiast wzmacniać prawa pracowników, faworyzując elastyczność ponad bezpieczeństwem. Długie okresy braku aktywności i utrata kontaktu z rynkiem pracy to niepożądane zjawiska, ale zmuszanie bezrobotnych do niepewnej i chwiejnej pracy nie jest zrównoważonym rozwiązaniem, a bezpośrednim atakiem na podstawowe prawo jednostki do godnego życia. Co więcej, samo ubóstwo jest często przeszkodą w pomocy osobom wykluczonym z rynku pracy w powrocie do stałego zatrudnienia, ponieważ presja ekonomiczna, nierealistyczne oczekiwania pracodawców i przytłaczająca odpowiedzialność spoczywająca na jednostce mogą łatwo doprowadzić do wycofania się tych osób z rynku pracy. Odpowiedni dochód minimalny to klucz do wspierania i motywowania osób bezrobotnych powracających na rynek pracy.

Rozważając **tworzenie nowych miejsc pracy**, wiele pakietów naprawczych kładzie silny nacisk na wykorzystanie publicznych środków do promowania ekologicznego wzrostu. Takie środki można rozszerzyć tak, by realizowały integrację społeczną poprzez tworzenie nowych miejsc pracy w obszarach ich pozbawionych i tworzenie odstępów do zatrudnienia dla grup dotychczas wykluczonych. Szczególnej uwagi wymagają grupy wrażliwe, zagrożone wykluczeniem i marginalizacją. Należy zwalczać dyskryminację w sposób wszechstronny i proaktywny aby stworzyć integracyjny rynek

pracy. Różne grupy docelowe wymagają zindywidualizowanych rozwiązań, a każdą interwencję powinno poprzedzić przyjrzenie się indywidualnym potrzebom danej grupy osób. **Tworzenie nowych usług socjalnych i innych** jest okazją dla zrównoważonego tworzenia miejsc pracy, jednocześnie dostarczając wysokiej jakości usług użyteczności publicznej. Zachęcanie do partnerstwa na szczeblu lokalnym i regionalnym może odgrywać tu kluczową rolę. Inwestycje publiczne powinny być postrzegane jako część długotrwałej inwestycji w kapitał ludzki, która zwróci się w postaci redukcji kosztów innych usług (w szczególności mieszkań socjalnych i energooszczędnych, profilaktycznej opieki zdrowotnej, innowacyjnych programów edukacyjnych zapobiegających rezygnacji ze szkoły, opieki przedszkolnej i opieki nad osobami starszymi). **Osób nie można traktować jedynie w kategoriach jednostek ekonomicznych.** Zrównoważone zatrudnienie wysokiej jakości powinno również gwarantować zachowanie równowagi pomiędzy pracą a życiem prywatnym. Jest to szczególnie ważne w przypadku kobiet, które nadal często ponoszą główną odpowiedzialność za opiekę w rodzinie i społeczności lokalnej.

Gospodarka społeczna i inicjatywy trzeciego sektora, szczególnie przedsiębiorstw integracyjnych (Work Integration Social Enterprises) okazały się bardzo skutecznym instrumentem wspierania wykluczonych grup w powrocie do pracy, szczególnie w obszarach nowych usług socjalnych i zrównoważonego rozwoju. Należy szczegółowo zbadać i wspomóc ich potencjalne potrzeby. Należy zadbać o to, by nowe formy zatrudnienia były skierowane na integrację do rynku pracy osób dotkniętych przez los i całkowicie objęte prawem pracy i systemem opieki socjalnej.

Zalecenia

□ **Przekształcić Europejską Strategię Zatrudnienia**

Europejska Strategia Zatrudnienia to użyteczne narzędzie, ale wymaga restrukturyzacji, nowych celów i działań. Nowe podejście do zatrudnienia powinno uwzględniać najważniejszą rolę zatrudnienia – zapewnienie pracującym płacy i warunków pracy, umożliwiających godne życie i pełny udział w życiu społecznym. Należy stworzyć szczytne koło pomiędzy produktywnością gospodarczą a ochroną socjalną w pełnym poszanowaniu praw podstawowych. Nowe cele polityki zatrudnienia powinny być realistyczne i możliwe do osiągnięcia, wdrażane na szczeblu krajowym w oparciu o Narodowe Plany Działań i Narodowe Programy Reform. Należy przeprowadzić więcej badań wpływu Europejskiej Strategii Zatrudnienia na narodową politykę zatrudnienia, ponieważ w chwili obecnej niewiele na ten temat wiadomo.

□ **Zagwarantować umieszczenie zasad godnej pracy wysokiej jakości w centrum Europejskiej Strategii Zatrudnienia i w architekturze po 2010 r.** Zagwarantować rozszerzenie kryteriów Europejskiej Strategii Zatrudnienia i wdrożenie obecnie istniejących kryteriów pracy wysokiej jakości z wytycznych zatrudnienia. Szczególny priorytet powinien być nadany strategiom dotyczącym problemu ubóstwa osób pracujących i przeciwdziałających zatrudnieniu niskiej jakości, tymczasowemu i niepewnemu. Nowe podejście do zatrudnienia powinno uwzględniać kluczową rolę pracy w zapewnieniu odpowiedniego dochodu, pozwalającego na zrównoważone życie i wzory konsumpcji oraz warunki pracy pozwalające na godne życie, a także zagwarantować całkowity udział w społeczeństwie.

□ **Określić obowiązkowe cele zatrudnienia godnego i wysokiej jakości** (w i poza UE), w tym dochód minimalny, dobry system ochrony socjalnej, poszanowanie praw człowieka i podstawowych norm ILO, stworzyć unijne ramy „pracy pozwalającej na życie”.

□ **Nadać wysoki priorytet w ramach planów odnowy gospodarczej i strategii unijnej po 2010 r. zwiększonym inwestycjom publicznym w ekologiczne i socjalne stanowiska pracy,** zagwarantować zachętę dla państw członkowskich dokonujących takich inwestycji. Wspierać przeprowadzanie badań wykazujących opłacalność i wpływ takich działań na inne usługi. Zapewnić państwom członkowskim wiedzę o roli, jaką we wspieraniu tych procesów mogą odegrać fundusze strukturalne.

□ **Stworzyć więcej możliwości zatrudnienia dla młodzieży**

Młode osoby należą do szczególnie wrażliwej kategorii, szczególnie tacy, których rodzice są długotrwale bezrobotni. Grupa ta potrzebuje kierunkowego wsparcia. Kluczowe jest stworzenie realnego zatrudnienia dla młodych absolwentów.

□ **Zapewnić ramy dla wsparcia zwiększającego rolę gospodarki społecznej i przedsiębiorstw integracyjnych** poprzez zapewnienie odpowiednich ram legislacyjnych na szczeblu europejskim, by zapewnić dobre funkcjonowanie, dzielenie się dobrymi praktykami i dostęp do środków oraz poprzez aktywne promowanie inwestycji publicznych w tym sektorze, w tym celowego wykorzystania funduszy strukturalnych.

□ **Poszerzać zakres praw pracowniczych i systemów ochrony socjalnej, dopasowując je do nowych form zatrudnienia,** mających na celu integrację z rynkiem pracy osób dotkniętych przez los. Dotyczy to również gospodarki społecznej.

□ **Zapewnić wszystkim dostęp do wysokiej jakości szkolnictwa i kształcenia ustawicznego oraz wdrażać narodowe strategie rozwoju kształcenia ustawicznego,** uznające i ceniące ideę wolontariatu, kształcenia i edukacji nieformalnej w celu zintegrowanego rozwoju osobistego, społecznego i zawodowego dla osób w każdym wieku, w pracy i poza pracą. Wdrażać dalekosiężne programy, mające na celu zapewnienie słabo wykwalifikowanym osobom dostępu do wysokiej jakości kształcenia i szkoleń.

□ **Zapewnić przejrzystość i zaangażowanie osób zainteresowanych**

Należy opracować mechanizmy, zarówno na szczeblu krajowym jak i europejskim, by umożliwić beneficjentom, organizacjom ich skupiającym i partnerom społecznym uczestnictwo w tworzeniu rozwiązań dotyczących dobrego zatrudnienia. Społeczeństwo obywatelskie powinno zostać zaproszone do stołu i aktywniej zaangażowane w dialog społeczny.

2.5 Walczyć z dyskryminacją, promować różnorodność

Obecny kryzys najbardziej dotyka osoby najwrażliwsze. W wielu państwach członkowskich UE odnotowano **zwiększone wybuchy rasizmu i ksenofobii** wobec imigrantów i mniejszości etnicznych. Wiele narodowych raportów strategicznych podkreśla, że te właśnie grupy są najwrażliwsze na wykluczenie społeczne i ubóstwo. Unia Europejska poczyniła wielkie postępy w ramach Roku Równych Możliwości 2007 oraz stawiając propozycje dyrektywy przeciw dyskryminacji. Ale obecnie należy podjąć pilne kroki w celu wzmocnienia przepisów zapobiegających ubóstwu i polityce przeciwko wszelkiej dyskryminacji grupowej, również tej związanej ze sferą zatrudnienia, w celu zapewnienia dostępu do wszelkich usług i dóbr. Należy szukać sposobów poprawy sytuacji imigrantów z krajów trzeciego świata (dotyczy to również

imigrantów nielegalnych), którzy obecnie padają ofiarą redukcji etatów i którym odmawia się podstawowych praw i pozostawia poza europejską agendą równości.

Podejście UE do imigracji i dyskryminacji powinno być spójne. Unia Europejska nie może głosić swojej wiodącej roli w świecie i pomijać aktywną pracę na rzecz naprawy nierówności w rozwoju pomiędzy Północą a Południem. Dotyczy to również pracy na rzecz stworzenia spójnego i zintegrowanego podejścia do imigracji i rozwoju, które otworzyłoby drogę do legalizacji i obywatelstwa dla milionów ludzi, którzy przyjeżdżają do UE w poszukiwaniu lepszego życia dla siebie i swoich rodzin.

Na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci rynek pracy zasiłała znaczna liczba **kobiet**, które niestety często muszą podejmować niepewną pracę lub pracę w niepełnym wymiarze godzin. Należy koniecznie odpowiedzieć na nieznikający problem różnic w zarobkach kobiet i mężczyzn poprzez programy polityki socjalnej i zatrudnienia, które uwzględniałyby wymiar płci. Bardzo często to kobiety zajmują się domem, rodziną, dziećmi i osobami starszymi. Dlatego niezbędne są inicjatywy promujące równowagę między pracą a życiem prywatnym. Nie osiągnięcie celów z Barcelony w zakresie opieki przedszkolnej podkreśla nagłą potrzebę niedrogich instytucji opieki o przyzwoitym standardzie w celu zapewnienia kobietom równych możliwości w społeczeństwie i na rynku pracy.

Zalecenia:

- Wzmocnić unijne przepisy przeciwko dyskryminacji**, z uwzględnieniem dyskryminacji z powodów socjalnych, i przyjąć dyrektywę przeciw dyskryminacji, chroniącą przed wszystkimi formami dyskryminacji, w tym z powodów wymienionych w art. 21 Europejskiej Karty Praw Podstawowych.
- Stworzyć lepsze systemy wprowadzania w życie istniejących przepisów** i promowania wartości różnorodności i integracji, a także proaktywnej polityki, odpowiadającej na wszelkie formy dyskryminacji.
- Rozwinąć mechanizmy rozwiązywania konfliktów międzynarodowych w celu rozwiązywania konfliktów o prawa socjalne pomiędzy państwami członkowskimi.** Wprowadzić jasny protokół określania odpowiedzialności i działań w przypadkach, gdy dwa lub więcej z państw członkowskich są zaangażowane w problemy związane z prawami socjalnymi i ich ochroną, np. w kwestii wędrownego populacji Romów, obozów dla uchodźców lub ksenofobii i rasizmu wobec obywateli UE na terenie innego państwa członkowskiego.
- Rozwijać badania nad powiązaniem między dyskryminacją i ubóstwem** poprzez Strategię na rzecz Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej oraz szczegółowe wskaźniki wpływu dyskryminacji, jej powiązań z ubóstwem i wskaźniki integracji społecznej imigrantów.
- Opracować nową zintegrowaną politykę imigracyjną, spójną z Europejskim Modelem Socjalnym** i obroną praw podstawowych, która zapewni imigrantom dostęp do praw, zasobów i usług oraz pozwoli wyznaczyć przejrzystą drogę do obywatelstwa.

□ **Uwzględniać wymiar płci we wszystkich rodzajach polityki gospodarczej, społecznej i zatrudnienia** w celu usunięcia różnic w zarobkach kobiet i mężczyzn. Zaproponować możliwości godzenia pracy z życiem prywatnym poprzez niedrogą i dostępną opiekę przedszkolną. Wdrażać Pakt na rzecz równości płci.

2.6 Wspierać globalną sprawiedliwość i sprawiedliwość społeczną poprzez standardy socjalne

25.08.2008 r. przywódcy światowi, w tym przywódcy UE, zgodzili się odnowić obietnice osiągnięcia **Milenijnych Celów Rozwoju (MDG)**¹⁴ do 2015 r. oraz wyznaczyć konkretne plany i praktyczne kroki działania. Jest to szczególnie naglące w kontekście obecnego globalnego kryzysu finansowego i gospodarczego. Pożywką dla kryzysu jest nierówność pomiędzy Północą i Południem. Ta przepaść pomiędzy bogatymi i biednymi regionami jest nie tylko niemożliwa do zaakceptowania z etycznego punktu widzenia, ale też jest podstawową przeszkodą dla skutecznego wdrażania MDG, przyczyniając się do ciągłego wzrostu poziomu ubóstwa i stojąc na przeszkodzie spójności na szczeblu globalnym. Pomimo tych zobowiązań, UE nadal forsuje strategię agresywnej konkurencji, często wbrew interesom krajów rozwijających się. Międzynarodowe agencje finansowe, takie jak Międzynarodowy Fundusz Walutowy czy Bank Światowy, bezustannie nalegają na rozwój eksportu skierowanego na rynki Północy. Uderza to w szczególności w suwerenność żywnościową, hamując możliwość wyżywienia się lokalnych społeczności.

Odpowiedzią UE musi być nadanie wysokiego priorytetu wdrożeniu Milenijnych Celów Rozwoju do 2015 r. i stworzenie spójnej polityki promującej sprawiedliwy rozwój Południa poprzez **kontrolowane lokalnie programy pomocowe, oparte na zasadach współrozwoju**, co zapewni konsekwencję i spójność wszystkich polityk UE, w tym: handlu, promowania wzrostu gospodarczego i rynku wewnętrznego. Wizja „rosnącej konkurencyjności Unii Europejskiej wobec świata” nie może być jedyną podstawą zintegrowanej i sprawiedliwej wizji. Obowiązkiem Unii Europejskiej jest promowanie praw podstawowych na całym świecie, a obecna sytuacja daje UE niepowtarzalną możliwość zajęcia pozycji orędownika światowej sprawiedliwości, większej współpracy w miejsce konkurencji i ustanawiania międzynarodowych mechanizmów regulacji rynków i inwestowania w dobro publiczne, promując wspólne światowe standardy socjalne.

Zalecenia

□ **Wdrażać zobowiązanie do pomocy w wymiarze 0.7 proc. PKB do 2015 r.**, przygotować się do umorzenia długu, który spycha wiele krajów rozwijających się w ubóstwo.

□ **Wspierać lokalny współrozwoj i podejmowanie decyzji na szczeblu lokalnym**, umożliwiając społecznościom lokalnym Południa zarządzanie własnym rozwojem. Dotyczy to w szczególności rozwoju handlu i rolnictwa oraz suwerenności żywnościowej.

---

¹⁴ [14] Milenijne Cele Rozwoju (MDG) to osiem celów rozwoju międzynarodowego, przyjęte przez 192 członków ONZ i ponad 23 organizacje międzynarodowe. MDG mają zostać osiągnięte do 2015 r. Obejmują redukcję skrajnego ubóstwa, redukcję śmiertelności wśród dzieci, zwalczanie chorób takich jak AIDS i rozwój globalnego partnerstwa dla rozwoju.

- **Wprowadzać Europejski Plan Działania na rzecz równości płci i równouprawnienia kobiet** w stosunkach zewnętrznych poprzez stały ustrukturyzowany dialog z zainteresowanymi grupami.
- **Popierać skuteczne przepisy międzynarodowe** poprzez wsparcie ONZ dla rynków ekonomicznych i finansowych oraz przejrzystą i niezależną ocenę roli obecnych organów finansowych (np. Bank Światowy, Międzynarodowy Fundusz Walutowy), tworzyć nowe organy finansowe broniące praw socjalnych i przyczyniające się do autonomii i równości na szczeblu lokalnym.
- **Promować globalne standardy socjalne** zarówno poprzez ILO, jak i platformę UE na rzecz godnej pracy, a także rozbudowywać Globalny Pakt na rzecz Ochrony Socjalnej, zapewniając wszystkim dochód minimalny i dostęp do dobrego zatrudnienia.
- **Powołać międzysektorową grupę roboczą wysokiego szczebla** w Radzie i Komisji Europejskiej, połączoną ze specjalną grupą europarlamentu, której zadaniem byłoby nadzorowanie i ocena spójności polityki pod względem promowania globalnej sprawiedliwości.

3. Budowanie partnerstwa na rzecz zmian

Unii Europejskiej zagraża **poważna utrata wiarygodności**. Najniższa odnotowana dotąd frekwencja w wyborach do parlamentu europejskiego podkreśla ten deficyt demokracji. Najświeższe badania eurobarometru również wskazują na obniżające się zaufanie do UE i jej wpływ na życie zwykłych ludzi. Aktywność obywatelska jest częścią obecnego zestawu narzędzi Komisji Europejskiej, mających podnieść poziom umocowania i własności. Jednakże program ten nie powinien ograniczać się do jednorazowych spotkań decydentów z obywatelami, ale powinien być wykorzystany do wzmocnienia **bieżących, regularnych i ustrukturyzowanych mechanizmów zarządzania, wspierających partnerstwo** pomiędzy głównymi podmiotami zainteresowanymi na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym. Europejska Strategia Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej (Socjalna OMK) i wiele innych przedsięwzięć finansowanych z budżetu UE wykazały, że dobre zarządzanie i uczestnictwo w podejmowaniu decyzji są istotnymi narzędziami skutecznego podejmowania decyzji, ale również, że uczestnictwo musi być wspierane przez odpowiednie mechanizmy finansowe.

Dobre zarządzanie oznacza wzmocnienie koordynacji poziomej i pionowej, partnerstwa i uczestnictwa w podejmowaniu decyzji. A to oznacza lepszą współpracę poziomą pomiędzy departamentami i kontakt z parlamentem na szczeblu krajowym i europejskim oraz większą przejrzystość procesu podejmowania decyzji. Dobre zarządzanie powinno też obejmować systematyczny proces tworzenia i wdrażania polityki wspólnie z najważniejszymi podmiotami zainteresowanymi, władzami lokalnymi, związkami zawodowymi i pracodawcami, a także wzmocnianie odpowiedzialności i własności programów polityki społecznej wśród obywateli, na których życie wpływ mają poszczególne decyzje. Społeczeństwo obywatelskie wraz z organizacjami pozarządowymi i osobami dotkniętymi ubóstwem jest istotnym podmiotem w podejmowaniu decyzji, lecz bez silnego politycznego wsparcia swojego uczestnictwa i systematycznego wdrażania odpowiednich metod i mechanizmów nie może stać się równym partnerem w tych procesach.

Europejska Strategia Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej wdrażana poprzez Otwartą Metodę Koordynacji okazała się użytecznym, lecz niedoskonałym mechanizmem wspierania procesów zarządzania. Zaangażowanie w aktywne zarządzanie nie jest systematycznie włączane w

socjalną OMK, a dobre praktyki nie są odzwierciedlone w filarach dotyczących emerytur, zdrowia i opieki długoterminowej Europejskiej Strategii Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej oraz Europejskiej Strategii Zatrudnienia. Żadna ze strategii nie inwestuje systematycznie w dynamiczny i ustrukturyzowany dialog z osobami zainteresowanymi na szczeblu krajowym, w stopniu wystarczającym do zapewnienia własności i skutecznego dialogu na temat braków w polityce i propozycji ich zapełnienia. Nie opublikowano i nie wykorzystano dobrych praktyk.

Przez ostatnie lata organizacje pozarządowe **coraz częściej natykały się na przeszkody w dostępie do funduszy** na szczeblu krajowym i europejskim, w szczególności przy próbie dostępu do funduszy strukturalnych. Przeznaczeniem tych funduszy jest wdrażanie spójności, tymczasem dobre praktyki wypracowane przez organizacje pozarządowe w ostatnich latach zostały całkowicie pominięte przy tworzeniu nowych przepisów. Zalecenia nakazujące ułatwianie organizacjom pozarządowym uczestnictwa w funduszach poprzez upraszczanie procedur i ułatwianie dostępu oraz powoływanie globalnych systemów finansowania zostały podjęte zaledwie przez kilka państw członkowskich. Organizacje pozarządowe walczące z ubóstwem to główne podmioty tworzące i nadzorujące wpływ wdrażania funduszy strukturalnych, co powinno zostać uznane poprzez przyznanie im aktywnej roli w komisjach nadzorczych. Partnerstwo z organizacjami pozarządowymi powinno również usprawnić sprawdzanie pod kontem integracji społecznej sposobu wdrażania funduszy.¹⁵

Prawdziwe partnerstwo oznacza również dostrzeżenie nierówności w dystrybucji dóbr i dostępu do władzy. Demokracja uczestnicząca nie jest za darmo. Obecnie organizacje pozarządowe zapewniające usługi podstawowe są również głównymi podmiotami promującymi empowerment i głos osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia społecznego i wspierającymi aktywny udział tych osób w procesach podejmowania decyzji i w dialogu społecznym. Organizacje pozarządowe wraz z trzecim sektorem bardzo istotnie przyczyniają się do stanowienia polityki poprzez monitorowanie jej wpływu na codzienność osób dotkniętych ubóstwem, przez co są kluczowymi pośrednikami broniącymi praw socjalnych, politycznych i gospodarczych osób dotkniętych ubóstwem. **Istnienie silnych i niezależnych organizacji pozarządowych jest ważnym znakiem zdrowego i demokratycznego społeczeństwa.** W czasie kryzysu organizacje pozarządowe często stają wobec rosnących oczekiwań, przy niezmiennym poziomie finansowania, a czasem nawet przy zmniejszonych funduszach.

Aby w praktyce okazać uznanie dla działań organizacji pozarządowych, UE powinna promować ich rozwój poprzez jasne ramy prawne i finansowe ich zrównoważonego rozwoju, które wyrażałyby poszanowanie dla niezależności tych organizacji. Unia Europejska i państwa członkowskie powinny aktywnie wspierać ciągłe zaangażowanie organizacji pozarządowych w procesy stanowienia polityki, wzmacniając unijne ramy zarządzania i finansowania organizacji pozarządowych działających we wszystkich obszarach.

Zalecenia

Wyznaczyć za pośrednictwem wytycznych UE wzorce aktywnego zarządzania i uczestnictwa w procesach podejmowania decyzji politycznych w UE i na szczeblu krajowym, określając wspólne

---

¹⁵ [15] EAPN stworzyło podręcznik dla organizacji pozarządowych zajmujących się zwalczaniem ubóstwa, dotyczący korzystania z funduszy strukturalnych. Podręcznik zawierał studia przypadków i wytyczne co do socjalnych wskaźników oceny funduszy, sposobów wzmacniania partnerstwa z komisjami nadzorującymi oraz zapewnienia krytycznej informacji zwrotnej na temat roli funduszy w redukowaniu nierówności i zapewnianiu spójności.

cele, kryteria i metody skutecznego zaangażowania wszystkich osób zainteresowanych, w tym NGO i osób dotkniętych ubóstwem. Zapewnić wdrażanie tych wytycznych przy pomocy procesów Otwartej Metody Koordynacji, ocenić ich wpływ i budować w oparciu o dobre praktyki.

□ **Zapewnić, by decyzje w zakresie polityki gospodarczej UE podejmowane były nie tylko przez ministrów finansów**, ale również przez partnerów społecznych, by zagwarantować równe zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów gospodarki społecznej. Rządy powinny usprawnić koordynację pomiędzy poszczególnymi ministrami i służbami, których decyzje mają wpływ na kwestię ubóstwa. Wszelkie programy powinny być sprawdzone pod kątem ubóstwa, aby upewnić się, że ich wprowadzenie nie będzie szkodliwe i przyczyni się do zwalczania ubóstwa.

□ **Rozpoznać szczególną wartość i prawa osób dotkniętych ubóstwem i wzmocnić przejrzystość ram zarządzania**, poprzez określenie wyraźnych wytycznych uczestnictwa osób dotkniętych ubóstwem i skupiających je organizacji w podejmowaniu decyzji na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. W 2010 r. należy dopilnować, by wszelkie wydarzenia organizowane przez podmioty zainteresowane promowały uczestnictwo osób żyjących w ubóstwie we wszelkich procesach podejmowania decyzji, łącznie z narodowymi planami działania na rzecz integracji społecznej, narodowymi raportami strategicznymi, programami na 2010 r., narodowymi programami reform i wszelkimi opracowanymi w 2010 r. procesami strategicznymi.

□ **Promować wzajemne uczenie się, wymianę, ocenę i kapitalizację dobrych praktyk**, skutecznych metod i wartości dodanej mechanizmów dobrego zarządzania i uczestnictwa w procesach tworzenia polityki na szczeblu krajowym i europejskim poprzez Europejską Strategię Ochrony Socjalnej i Integracji Społecznej (socjalna OMK). Podkreślać znaczenie dobrych praktyk zarządzania i uwidaczniać je na specjalnej stronie internetowej dotyczącej uczestnictwa w podejmowaniu decyzji na stronie internetowej Europa.

□ **Zapewnić wsparcie finansowe i inne organizacjom pozarządowym i stowarzyszeniom społeczeństwa obywatelskiego walczącym z ubóstwem**, jako pośrednikom przekazującym głos osób żyjących w ubóstwie i jako dostawcom usług, szanując ich niezależność i gwarantując stworzenie odpowiedniej infrastruktury prawnej i odpowiedniego finansowania NGO i trzeciego sektora.

□ **Zapewnić małym organizacjom pozarządowym dostęp do funduszy strukturalnych**, upraszczając mechanizmy przyznawania grantów i zachęcając państwa członkowskie, by promowały granty globalne i pomoc techniczną.

□ **Wspierać kształcenie ustawiczne i zwiększanie możliwości organizacji pozarządowych**, aby mogły lepiej wypełniać swoje funkcje oraz bezpośrednio finansować aktywne uczestnictwo osób dotkniętych ubóstwem w podejmowaniu decyzji poprzez fundusze strukturalne i inne mechanizmy.

Informacje dodatkowe i dane kontaktowe

*Aby uzyskać więcej informacji na temat stanowiska EAPN prosimy o kontakt z Sian Jones, EAPN koordynatorem ds. polityki: Sian.Jones@eapn.eu lub o telefon: 0032 (0)2 226 5859
Więcej informacji na temat stanowisk, publikacji i działań EAPN na stronie: www.eapn.eu*